

רע"פ 2844/15 - ארזים חברה קבלנית למיחזור ופינוי פסולת בע"מ נ' המשרד לאיכות הסביבה

רע"פ 2844/15 - ארזים חברה קבלנית למיחזור ופינוי פסולת בע"מ ואח' נ' המשרד לאיכות

הסביבה העליון

רע"פ 2844/15

1. ארזים חברה קבלנית למיחזור ופינוי פסולת בע"מ

2. מילאנו הנדסה אזרחית בע"מ

3. אבי ארביב

4. ציקי ארביב

נגד

המשרד לאיכות הסביבה

בית המשפט העליון

[03.05.2015]

כבוד השופט א' שהם

בשם המבקשים - עו"ד גד טיכו; עו"ד עומרי רוזנברג

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, מיום 11.3.2015, בע"פ 10594-07-14, שניתן על-

ידי כב' השופטים: ר' לורך - סג"נ; צ' דותן; ע' וינברג-נוטוביץ

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים: ר' לורך - סג"נ; צ' דותן; ע'

וינברג-נוטוביץ), בע"פ 10594-07-14, מיום 11.3.2015, בגדרו התקבל חלקית ערעורם של המבקשים על גזר דינו של

בית משפט השלום בראשון לציון (כב' השופט א' הימן - סג"נ), בת"פ 25732-07-13, מיום 24.4.2014.

רקע והליכים קודמים

2. מעובדות כתב האישום אשר הוגש נגד המבקשים עולה, כי החל מחודש אוקטובר 2006, הפעילו המבקשות 1 ו-2 (להלן: החברות), עסק להובלת פסולת בנין, וכן עסק המשמש תחנת מעבר, המצוי במשק 80 במושב בן זכאי (להלן: המשק או האתר), תוך ניהולו של העסק ופיקוח עליו (להלן: העסק). בתחנת המעבר הצטברה כמות פסולת רבה, כך שמבחינה מעשית שימשה תחנה זו כאתר לסילוק פסולת בניין. אותה עת, היה המבקש 3 בעל המניות היחיד של המבקשת 1, והמחזיק ו/או בעל הזכויות במשק. בתוך כך, שימשו המבקשים 3 ו-4 מנהלים פעילים של המבקשת 1, והמבקש 4 שימש מנהל פעיל גם של המבקשת 2. ביום 28.12.2008, לאחר שביצעו נציגי המשיב סיורים באתר, שלח המשיב למבקשים התראה בנוגע לחשד לניהול עסק ללא רשיון, לפי סעיף 14 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 (להלן: חוק רישוי עסקים); ולהפדת תקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת), התשנ"ח-1998 (להלן: תקנות רישוי עסקים). חרף התראה זו, המשיכו המבקשים להפעיל את העסק באתר, במשך למעלה מ-570 ימים נוספים ממועד קבלת ההתראה. ביום 15.3.2009, נערך למבקשים שימוע בהתאם להתראה. למרות קיומו של השימוע, המשיכו המבקשים בניהול העסק, במשך למעלה מ-485 ימים נוספים ממועד השימוע. לכל אורך התקופה, בה ניהלו המבקשים את העסק, פעל העסק ללא רשיון או היתר; מבלי שקיימים באתר האמצעים והתשתיות, אותם מחייב הדין ביחס להפעלת תחנת מעבר לפסולת; ומבלי שהמבקשים נקטו באמצעים הדרושים על מנת למנוע זיהום אויר וריח בלתי סבירים עקב הפעילות בו.
- נוכח האמור, הוגש נגד המבקשים כתב אישום, במסגרתו יוחסו להם העבירות הבאות: עיסוק ללא רשיון, לפי סעיף 4 בצירוף סעיף 14 לחוק רישוי עסקים (להלן: עבירת עיסוק ללא רשיון), וביחס למבקשים 3 ו-4 גם לפי סעיף 15(2) לחוק רישוי עסקים; הפעלת תחנת מעבר ללא התשתיות והדרישות הקבועות בדין, לפי תקנות רישוי עסקים (להלן: עבירת הפעלת תחנת מעבר), וביחס למבקשים 3 ו-4 גם לפי סעיף 15(2) לחוק רישוי עסקים; אי נקיטת אמצעים למניעת זיהום אויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת, לפי סעיפים 9 ו-12 לתקנות מניעת מפגעים (זיהום אויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת), התש"ן-1990 (להלן: תקנות למניעת מפגעים), בצירוף עם סעיפים 11(א) ו-14 (בהתאמה) לחוק מניעת מפגעים, התשכ"א-1961 (להלן: החוק למניעת מפגעים); איסור לכלוך והשלכת פסולת בניין ברשות הרבים, לפי סעיף 13(ב)(1) בצירוף עם סעיף 2 לחוק שמירת הנקיון, התשמ"ד-1984 (להלן: חוק שמירת הנקיון) וסעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977; וביחס למבקשים 3 ו-4 הפרת אחריות של נושא משרה בתאגיד, לפי סעיף 15 לחוק שמירת הנקיון, התשמ"ד-1984 וסעיף 11 לחוק מניעת מפגעים.
3. לאחר שמיעת ראיות, הרשיע בית משפט השלום את המבקשים במרבית העבירות שיוחסו להם בכתב האישום. נקבע, כי הוכחו יסודות העבירות המיוחסות למבקשים, לפי חוק רישוי עסקים, ובכלל זאת, הוכח כי הר הפסולת המצוי באתר מורכב מפסולת בניין; האתר עונה על הגדרת המונח "תחנת מעבר", כמשמעו בתקנות רישוי עסקים; המבקשים לא עמדו בתנאי התשתיות והאמצעים הדרושים בתקנות רישוי עסקים, לשם הפעלת עסק מעין זה; המבקשים עסקו באיסוף פסולת, וניהלו אתר לסילוק פסולת יבשה ללא רשיון כדין; וכל זאת, החל מחודש אוקטובר 2006. אשר לעבירות לפי החוק למניעת מפגעים והתקנות למניעת מפגעים, החליט בית משפט השלום לזכות את המבקשים, משלא הובאו בפניו העובדות הדרושות להרשעה באישום זה. עם זאת, הרשיע בית משפט השלום את המבקשים בעבירה, לפי סעיף 13 לחוק שמירת הנקיון, וכן בעבירה, לפי סעיף 7(ד) לאותו חוק, אף על פי שעבירה זו לא יוחסה למבקשים בכתב האישום, וזאת בהתאם בסעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, בקובעו כי היתה למבקשים הזדמנות סבירה להתגונן מפני אישום זה. בהתייחס למהימנות עדותו של המבקש 4, קבע בית משפט השלום, כי עדותו היתה "מניפולטיבית, עדות מתחמקת, פתלתלה ולעיתים קרובות נוטה לאי אמירת אמת" [...] בלשון המעטה בלתי אמינה". עוד נקבע, כי טענת המבקש 3, לפיה לא ידע דבר על הפעילות באתר, דינה להידחות, וכי "ברור שגירסה זו מופרכת והיא נובעת מהשיטה לפיה בחרו[המבקשים] להרחיק את[המבקש 3] מהפרשה".
4. בגזר דינו, עמד בית משפט השלום על חומרת מעשיהם של המבקשים, בקובעו כי:

"במשך שש שנים תמימות, לא עשו [המבקשים] כדי לתקן את העוול הסביבתי שגרמו. במשך כל אותן שש שנים, אילו אך רצו בכך, אילו אך דאגו לחברה, לציבור, לשכניהם ולסביבה בה הם חיים, ולא היו רומסים את החוק במצח נחושה ובעזות מצח, והיו מפנים את הר הפסולת הענק שהקימו בטבורו של ישוב, הייתי בוחן עונשם של [המבקשים] שלפני, בדרך מקלה במשהו"

עוד זקף בית משפט השלום לחובת המבקשים, את משכו של המשפט אותו הם ניהלו; ואת היעדר נטילת האחריות למעשיהם. בנוסף, הצביע בית משפט השלום על "סכנה ממשית של אובדן אמון הציבור במערכת אכיפת החוק ובמיוחד במערכת המשפט", ככל שהתגובה למעשים לא תבוא לידי ביטוי בהחמרה בענישה. לפיכך, קבע בית משפט השלום כי העונש ההולם את חומרת מעשיהם של המבקשים מורכב מקנס כספי, וממאסר לריצוי בפועל. נקבע, בהקשר לכך, כי יש להחמיר "במיוחד עם [המבקש 4] אשר שם ללעג את החוק [...] ולכאורה הראה לשכניו כיצד במשך שש שנים מהתל הוא במערכת אכיפת החוק, ושם למרמס כל אשר קשור בחוק". לאחר זאת, קבע בית משפט השלום כי מתחם עונש המאסר ההולם, נע בין מאסר על תנאי לבין מספר חודשי מאסר בפועל. ואילו, מתחם הענישה ההולם באשר לקנס, נע בין 300,000 ₪ לבין 600,000 ₪ ביחס למבקשים 1 ו-2; ובין 100,000 ₪ לבין 300,000 ₪ ביחס למבקשים 3 ו-4. לאור האמור, גזר בית משפט השלום על החברות קנס בסך 400,000 ₪, כל אחת; וכן, התחייבות של כל אחת מהן, בסך 300,000 ₪, לבל תעבור, במשך 3 שנים, עבירה מן העבירות שבה הורשעה, כאשר על התחייבות זו יחתמו מנהלי החברות, שאם לא יעשו כן, יאסרו למשך 14 ימים. על כל אחד מהמבקשים 3 ו-4, השית בית משפט השלום קנס בסך 300,000 ₪ או 10 חודשי מאסר תמורתו; התחייבות בסך 300,000 ₪, לבל יעבור, במשך 3 שנים, עבירה מן העבירות שבה הורשעה, כאשר לא יעשו כן, יאסרו למשך 14 ימים; ומאסר על תנאי למשך 7 חודשים, לבל יעבור, במשך 3 שנים, עבירה מן העבירות שבה הורשעה. לבסוף, ובנוסף לאמור, גזר בית משפט השלום על המבקש 4 בלבד, "הדומיננטי מבין [המבקשים]", עונש מאסר בפועל למשך 6 חודשים.

5. משלא השלימו עם תוצאה זו, הגישו המבקשים ערעור לבית המשפט המחוזי, אותו מיקדו בגזר דינו של בית משפט השלום. זאת, לאחר שהוסכם על הצדדים, בהמלצת בית המשפט המחוזי, כי המבקשים יחזרו מערעורם על הכרעת הדין, בכפוף לכך שיזוכו מהעבירה שעניינה הפעלת תחנת מעבר; וכן תוחלף הרשעתם בעבירת עיסוק ללא רשיון, בנסיון לעבור עבירה זו.

המבקש 4 מיקד את טענותיו בערעור, ברכיב עונש המאסר שנגזר עליו. בהקשר לכך, ציין בית המשפט המחוזי, כי "חברו שיקולים רבים לחומרה המצדיקים הטלת עונש מאסר בפועל על הנאשם הדומיננטי, הוא [המבקש 4] [...] בשנים האחרונות חלה החמרה בענישה בעבירות פגיעה בסביבה ואף נקבע שיש מקום להטיל מאסר בפועל". יחד עם זאת, הדגיש בית המשפט המחוזי, כי העלאת רף הענישה במקרה דנן צריכה להיעשות בהדרגה, וכי עד כה לא נגזר עונש מאסר על עבריינים בתחום איכות הסביבה. לאור זאת, ובשים לב לזיכויים של המבקשים בשתי העבירות כאמור, והרשעתם בנסיון לעבור עבירת עיסוק ללא רשיון בלבד, החליט בית המשפט המחוזי לקצר את עונש המאסר בפועל שנגזר על המבקש 4, ולהעמידו על תקופה של 60 ימים (במקום 6 חודשים); להפחית את שיעור הקנס שהוטל על החברות ל-300,000 ₪ (במקום 400,000 ₪); ולהפחית את שיעור הקנס שהוטל על המבקשים 3 ו-4 לסכום של 200,000 ₪ (במקום 300,000 ₪), או 6 חודשי מאסר תמורתו. עוד הוחלט, להותיר על כנם את יתר חלקי גזר דינו של בית משפט השלום.

הבקשה לרשות ערעור

6. בפתח הבקשה לרשות ערעור שלפניי, טוענים המבקשים כי גזר דינו של בית המשפט המחוזי "חמור ותקדימי, וזאת בראש ובראשונה בשל העובדה שבמקרה דנן לא נגרם זיהום כלשהו - לא היה זיהום אוויר, זיהום קרקע או מים כלשהו באף שלב". נטען, בהקשר לכך, כי שגה בית המשפט המחוזי משסטה באופן משמעותי ממתחם הענישה ההולם את חומרת המעשים שבהם הורשעו המבקשים. בפרט, הושם הדגש על עונשו של המבקש 4, שהוא, לטענת המבקשים, "חסר תקדים", ואין לו כל הצדקה. בגדרי טענה זו, הדגיש המבקש 4, כי הוא ניסה כל העת להשיג את האישורים הדרושים להפעלתה של תחנת המעבר באתר, ואף קיבל את תמיכת המועצה האזורית לכך. עוד נטען, כי הטלת קנס כה משמעותי על כלל המבקשים חורגת ממדיניות הענישה הראויה, וזאת גם נוכח העובדה כי החברות הינן חברות משפחתיות קשורות, והלכה למעשה "נגזר כאן קנס של 1 מיליון ₪ בגין העבירות שיוצא בסופו של יום מאותו כיס [...] קנס כזה הוא מכת מוות כלכלית למשפחת [המבקשים 3 ו-4] ולעסקיהם והם אינם יכולים לעמוד בו". עוד הדגישו המבקשים, כי הם הורשעו, בסופו של דבר, בנסיון להפעיל תחנת מעבר, ולא בעבירת הפעלת תחנת מעבר מושלמת. בהתייחס לשיקולים שנזקפו לחובתם בערכאות הקודמות, טענו המבקשים כי לא היתה הצדקה להחמיר בעונשם בשל התמשכות ההליכים, משעמדה לרשותם הזכות לנהל את הגנתם באופן מלא. לשיטתם של המבקשים, היה מקום להתחשב לקולה, במסגרת גזירת עונשם, בעובדה שהם פינו 75% מן האתר, עד למועד שלב הטיעונים לעונש; ובעלות הכבדה הכרוכה בפינויו של האתר, אשר אמורה היתה להישקל, עת נקבע שיעורם של הקנסות שהוטלו עליהם.

יצוין, כי לבקשה לרשות ערעור השתרבבו, כנראה בטעות, טענות בנוגע להכרעת דינו של בית משפט השלום. ואולם, בפסק דינו של בית המשפט המחוזי, הובהר כי המבקשים זנחו את טענותיהם לעניין הכרעת הדין, לאחר שנעשו שינויים מסויימים בסעיפי ההרשעה.

דיון והכרעה

7. עיינתי בכובד ראש בטענות המבקשים, ולא מצאתי כי הן עונות, במקרה דנן, על אמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית משפט זה, למתן רשות ערעור "בגלגול שלישי". הבקשה אינה מעוררת שאלה משפטיות מהותיות, בעלת השלכות ציבוריות רחבות היקף, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים לבקשה, וניכר כי לא נגרם למי מהמבקשים עיוות דין, או אי-צדק חמור (רע"פ 2730/15 מימון נ' מדינת ישראל (29.4.2015); רע"פ 1625/15 פלונית נ' פלונית (19.4.2015); רע"פ 2450/15 אזרזר נ' מדינת ישראל (15.4.2015) (להלן: עניין אזרזר)). עוד יש להזכיר, כי הבקשה שלפניי נסובה, בעיקרה, על חומרת העונש שנגזר על המבקשים. הלכה היא, כי בקשה מעין זו אינה מצדיקה, ככלל, מתן רשות ערעור, אלא אם ניכרת בגזר הדין סטייה קיצונית ממדיניות הענישה הראויה והמקובלת במקרים דומים (עניין אזרזר; רע"פ 1108/15 שעאבנה נ' מדינת ישראל (24.2.2015)). ייאמר כבר עתה, כי לא מצאתי שהעונש, אשר נגזר על המבקשים, סוטה ממדיניות הענישה ההולמת את חומרת המעשים, ולכן אין בידי להיעתר לבקשה, מטעם זה בלבד.
8. אכן, בית המשפט המחוזי ציין בפסק דינו, כי "עד כה, לא נהגו בתי המשפט לגזור עונשי מאסר בכליאה לעבריינים בתחום איכות הסביבה". בשל כך החליט בית המשפט המחוזי לצמצם באורח משמעותי את משך המאסר שהושת על המבקש 4, ולטעמי אין בתוצאה הסופית משום "סטייה קיצונית ממדיניות הענישה הראויה והמקובלת".
- לשיטתי, העונשים אשר נגזרו על המבקשים, ובכלל זה על המבקש 4, הולמים את חומרת מעשיהם, ואין בעובדה, כי לא הוטל עד כה עונש מאסר על נאשמים בעבירות בתחום איכות הסביבה, כדי לשנות ממסקנה זו. אם נחזור לנסיבות המקרה דנן, הרי שחומרת מעשיהם של המבקשים הינה בולטת וחד משמעית, כעולה מהעובדות הבאות: היקף הפסולת שהמבקשים השליכו באתר היה רב; המבקשים פעלו ללא כל מורא מהחוק, תוך זלזול בו, בסביבה, ובחברה; והתעלמו במפגיע מההתראות שניתנו להם על-ידי רשויות האכיפה. בנסיבות אלה, הנני סבור כי היתה הצדקה להטיל עונש מאסר (גם אם קצר יחסית) על המבקש 4, ולהשית קנסות כספיים גבוהים על כלל המבקשים.
9. אשר לטענה, כי לא ניתן משקל לכך שהמשיבים הורשעו, בסופו של יום, בנסיון להפעיל תחנת מעבר, ולא בעבירה המושלמת; בעובדה ש-75% מן הפסולת באתר פונתה עד לשלב הטיעונים לעונש; וכן לכך שמדובר בקנס המושת על בני אותה משפחה, ולכן סך סכומי הקנסות "יוצא מאותו הכיס", נראה כי אין לקבלה. בית המשפט המחוזי נתן משקל ראוי לכלל השיקולים הללו ובשל כך הוא החליט להקל בעונשים שנקבעו בגזר דינו של בית משפט השלום, ואינני מוצא כל סיבה להתערבות מקלה מעבר לכך.
10. אשר על כן, הבקשה לרשות ערעור נדחית בזאת.
- המבקש 4 יתייצב לריצוי עונש המאסר שנגזר עליו ביום 31.5.2015, כפי שנקבע על-ידי בית המשפט המחוזי. ניתנה היום, י"ד באייר התשע"ה (3.5.2015).